

А.В. РАДЗІВІЛЛ

Алла Володимирівна Радзівілл, здобувач Київського університету права НАН України, помічник судді Верховного Суду України

ПРАВОЗАСТОСОВНА ПРАКТИКА ВЕРХОВНОГО СУДУ У ПРОВАДЖЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КАТУВАННЯМ, У СВІТЛІ СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Відповідно до ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню¹. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлює безумовну заборону «катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження й покарання» або «поганого поводження» (ill-treatment), як узагальнено його визначає Європейський суд з прав людини. На відміну від більшості норм у сфері захисту прав людини, ця заборона не знає відступів за жодних обставин, і порушення її не може бути виправданим².

Втім, слід пам'ятати, що незважаючи на широкий зміст ст. 3, Конвенція забороняє не будь-яке насильство чи примус. «Погане поводження» передбачає, що певне фізичне чи психічне насильство застосовується з незаконною метою чи нерозмірно з законною метою, а це іноді вимагає оцінки складної сукупності обставин. Певні фізичні чи моральні страждання можуть становити невід'ємний елемент законних дій або викликатися необхідністю³.

Зокрема, у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини неодноразово зазначав, що ст. 3 Конвенції є втіленням однієї з основоположних цінностей демократичного суспільства. Навіть за найважчих обставин, таких як боротьба з тероризмом та організованою злочинністю, Конвенція категорично забороняє катування та нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження або покарання (рішення у справах «Сельмуні проти Франції» (Selmouni v. France)⁴ та «Ассенов та інші проти Болгарії» (Assenov and Others v. Bulgaria)⁵.

При оцінюванні доказів Європейський суд, як правило, застосовує критерій доведеності «поза розумним сумнівом» (рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (Ireland v. the United Kingdom)⁶.

Проте, така доведеність може впливати із сукупності ознак чи схожих неспростовних презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою (рішення у справі «Салман проти Туреччини» (Salman v. Turkey)⁷.

Крім того, згідно з усталеною практикою Європейського суду, коли особа висуває небезпідставну скаргу на жорстоке з нею поводження з боку працівників міліції або інших представників держави, яке було таким, що порушує ст. 3 Конвенції, це положення, взяте у поєднанні із загальним обов'язком держави за ст. 1 Конвенції «гарантувати кожному, хто перебуває під [її] юрисдикцією, права і свободи, визначені в ... Конвенції», за своєю суттю вимагають проведення ефективного офіційного розслідування. Таке розслідування має бути здатним призвести до встановлення і покарання винних осіб (рішення у справі «Лабіта проти Італії» (Labita v. Italy)⁸.

Будь-яке розслідування серйозних тверджень про жорстоке поводження має бути як оперативним, так і ретельним. Це означає, що органи влади завжди повинні добросовісно намагатись з'ясувати, що трапилось, та не покладатися на поспішні чи необґрунтовані висновки для закриття кримінальної справи або використовувати такі висновки як підставу для своїх рішень. Вони мають вживати усіх розумних та доступних їм заходів для забезпечення збирання доказів, що стосуються події, включаючи, зокрема, показання очевидців та висновки судових експертиз. Будь-який недолік розслідування, що стає на заваді встановленню причин тілесних ушкоджень або винних осіб, ставить під загрозу дотримання цього стандарту (рішення у справі «Ель-Масрі проти колишньої Югославської Республіки Македонії» (El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia)⁹.

Правові позиції Верховного Суду узгоджуються із практикою Європейського суду з прав людини, що має позитивно вплинути на якість судових рішень у багатьох категоріях спорів. Так, рішення Європейського суду фактично здатні виконувати роль прецедентів, що зробить неможливим появу діаметрально протилежних рішень з дуже схожих справ або на різних стадіях процесу.

Крім того, зважаючи на велику кількість прогалин та суперечностей в чинному законодавстві, більш переконливими і дієвими для національних судів мають бути узагальнення та роз'яснення найвищого органу в системі судів загальної юрисдикції України – Верховного Суду щодо однаковості та правильності розуміння норм та приписів, у застосуванні яких виникають труднощі.

Так, зокрема, є такі рішення і щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних з катуванням.

Катування визначається тяжкою формою нелюдського поводження із визначеною метою, тобто поводження, що спеціально заподіяно у жорстокій фізичній формі і супроводжується фізичними та психічними

стражданнями або грубо принижує людину перед іншими людьми чи змушує її діяти проти своєї волі або совісті.

Із суб'єктивної сторони злочин, передбачений ч. 2 ст. 127 КК, характеризується умисною формою вини та наявністю спеціальної мети спонукати потерпілого вчинити певну дію.

Зокрема, у своїй постанові Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 17 січня 2019 р. (справа № 441/248/17, провадження № 51-7814км18) констатував, що апеляційний суд належним чином не перевірів доводи апеляційної скарги, зокрема щодо застосування органом досудового слідства тиску на свідків та застосування недозволених методів до потерпілих.

Так, у зазначеному кримінальному провадженні в апеляційній скарзі захисника ставилося питання про скасування вироку у зв'язку з невідповідністю висновків суду фактичним обставинам справи, істотними порушеннями кримінального процесуального закону. Крім іншого, зазначалося про недопустимість здобутих доказів, незаконність проведення слідчих дій та проведення окремих слідчих дій із порушенням вимог КПК України. Захисник повідомляв, що під час вказаних процесуальних дій вилучено докази, які також є недопустимими, а відповідно і всі подальші процесуальні дії, проведені з ними, недопустимі. Наголошував, що обвинувальний вирок ґрунтується на припущеннях та недопустимих доказах. Стверджував про відсутність прямих доказів винуватості особи та вказував на застосування органом досудового слідства тиску на свідків, про що останні повідомили в судовому засіданні, а також застосування недозволених методів до потерпілих, про що свідчили їх заяви. Тобто, на обґрунтування своїх апеляційних вимог захисник навів конкретні доводи, які мали бути ретельно перевірені апеляційним судом.

За вироком суду, ОСОБА_1 за попередньою змовою із ОСОБА_2, 10 жовтня 2016 р., приблизно о 23 год. 30 хв., на автомобілі Мерседес-Бенс Віто, прибули до будинку ОСОБА_5 по АДРЕСА_3. ОСОБА_1, з корисливих мотивів, з метою особистого збагачення, повторно, за попередньою змовою групою осіб з ОСОБА_2, пред'явив вимогу до потерпілого ОСОБА_5 надати йому кошти в сумі 50000 грн.

Отримавши відмову у передачі вказаних коштів, 11 жовтня 2016 р. приблизно об 00 год. 30 хв. ОСОБА_1 за попередньою змовою групою осіб з ОСОБА_2, всупереч волі потерпілого ОСОБА_5, посадили його в автомобіль Мерседес-Бенс Віто та перемістили в гаражне приміщення НОМЕР_1 в кооперативі «Лісний» у м. Новояворівськ, Яворівського району Львівської області. Далі застосували насильство, небезпечно для життя і здоров'я неповнолітнього потерпілого ОСОБА_5, яке виразилось у нанесенні ОСОБА_1 ударів руками, ногами по тілу потерпілого та погрози вбивством із демонструванням ножа, вимагали у нього грошові кошти в сумі 50000 грн.

Продовжуючи свій злочинний умисел, 12 жовтня 2016 р., приблизно о 2 год. 30 хв., ОСОБА_1 за попередньою змовою групою осіб з ОСОБА_2, у будинку АДРЕСА_1, наносячи удари металевим предметом по кінцівках потерпілого ОСОБА_5, вимагали у останнього грошові кошти в сумі 50000 грн.

12 жовтня 2016 р., приблизно о 16 год. 10 хв., ОСОБА_1 за попередньою змовою групою осіб з ОСОБА_2, перебуваючи на автодорозі в с. Добрянні Городоцького району Львівської області, вимагали у потерпілого ОСОБА_5 грошові кошти в сумі 50000 грн, при цьому ОСОБА_2, з метою одержання коштів, наніс удар ногою по тулубу потерпілого ОСОБА_5

27 листопада 2016 р., приблизно о 12 год. 30 хв. ОСОБА_1, по АДРЕСА_1, вимагав у ОСОБА_5 надати йому грошові кошти в розмірі 50000 грн, шляхом погроз застосування насильства над потерпілим, який сприйняв їх як дійсні і реальні, побоюючись реального виконання, передав ОСОБА_1 наявні у нього кошти в розмірі 1900 грн.

Крім цього, 10 жовтня 2016 р., приблизно о 2 год. 30 хв., ОСОБА_1, перебуваючи у приміщенні будинку ОСОБА_5 по АДРЕСА_3, повторно, з корисливих мотивів, відкрито, шляхом силового ривка, застосованого до потерпілого ОСОБА_6, заволодів мобільним телефоном останнього із сім-картою мобільного оператора та абонентським номером, завдавши потерпілому збитків на суму 169 грн 50 коп.

Крім цього, 12 жовтня 2016 р. приблизно о 1 год. 30 хв. ОСОБА_1, перебуваючи по АДРЕСА_1, шляхом погроз застосування фізичного насильства до неповнолітнього потерпілого, незаконно заволодів паспортом громадянина України ОСОБА_5.

Крім цього, ОСОБА_1, у невстановлений час та в невстановленому місці, придбав та в подальшому зберігав в будинку АДРЕСА_1 без мети збуту особливо небезпечні наркотичні засоби, обіг яких в Україні заборонено.

27 листопада 2016 р. о 12 год. 35 хв. працівниками Городоцького ВП Яворівського ВП ГУ НП у Львівській області, під час проведення обшуку в буд. АДРЕСА_1 було виявлено та вилучено особливо небезпечні наркотичні засоби, обіг яких в Україні заборонено, масою в перерахунку на висушену речовину 92,68 грам, а також металеву м'ясорубку, на робочій поверхні якої містилася подрібнена речовина рослинного походження коричневого кольору, що містить морфін, кодеїн і є маковою соломною та належить до особливо небезпечних наркотичних засобів, обіг яких заборонено, масою в перерахунку на висушену речовину 1,31 грам. Загальна маса вилучених у ОСОБА_1 особливо небезпечних наркотичних засобів, обіг яких заборонено, в перерахунку на висушену речовину становить 93,99 грам.

Тобто, ОСОБА_1 повторно вчинив вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, за попередньою змовою групою осіб; відкрите викрадення чужого майна (грабіж), вчинений повторно; незаконно заволодів паспортом громадянина України і незаконно придбав та зберігав особливо небезпечні наркотичні засоби без мети збуту.

ОСОБА_2 вчинив вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, за попередньою змовою групою осіб.

Із матеріалів кримінального провадження вбачається, що суд апеляційної інстанції зазначив суть апеляційних доводів, проте їх з достатньою повнотою не перевірів, відповіді на них надав у загальних фразах без аналізу і оцінки доказів, на які посилався скаржник, і свого рішення про залишення без зміни вироку в ухвалі належним чином не вмотивував.

Як убачається з апеляційної скарги, основними їх доводами є невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи, істотні порушення вимог кримінального процесуального закону та покладення в основу вироку недопустимих доказів, що призвело до незаконності засудження.

Колегія суддів апеляційного суду, не погодившись із апеляцією, зосередилась виключно на висновках, викладених у вироку, обґрунтованих мотивів залишення апеляції без задоволення в ухвалі не навела, а обмежилась формальним переліченням доказів, показань свідків та документів, які наведені у вироку суду першої інстанції.

Відповідей на доводи сторони захисту про невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи, неповноту судового розгляду, істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, недопустимість доказів апеляційний суд не надав, мотивів залишення апеляції без задоволення не навів.

Наведене Верховний Суд визнав істотним порушенням кримінального процесуального закону, яке перешкодило апеляційному суду ухвалити законне і обґрунтоване судове рішення.

В іншій своїй постанові від 06 листопада 2018 р. Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду (*справа № 567/513/16-к, провадження № 51-259км17*) констатував, що не проведено ефективного офіційного розслідування скарг особи про те, що вона була піддана поганому поведженню зі сторони суб'єктів владних повноважень. Апеляційний суд не забезпечив проведення відповідної перевірки заяви засудженого в установленій законом спосіб, що суперечить ustalеній практиці ЄСПЛ, який у своїх рішеннях у контексті ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод неодноразово наголошував на необхідності проведення ефективного офіційного розслідування скарг особи про те, що вона була піддана поганому поведженню зі сторони суб'єктів владних повноважень¹⁰.

Так, за вироком суду, ОСОБА_1 визнано винуватим та засуджено за те, що він, в ніч з 2-го на 3 квітня 2016 р., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, знаходячись за місцем свого проживання в АДРЕСА_2, на ґрунті сталих неприязних стосунків, після сварки, що переросла у бійку, під час якої у ОСОБА_1 виник умисел, спрямований на протиправне заподіяння смерті ОСОБА_3, умисно, усвідомлюючи небезпечні наслідки та бажаючи їх настання, завдав ОСОБА_3 не менше 19-ти ударів кулаками та взутими ногами у груди та живіт, що призвело до внутрішньої кровотечі, масивної крововтрати, множинних переламів, розривів тканин внутрішніх органів, внаслідок чого настала смерть потерпілого ОСОБА_3.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, не погоджуючись з ухваленим вироком суду першої інстанції, засуджений та його захисник звернулись з апеляційними скаргами та доповненнями до них на зазначений вирок. При цьому засуджений, крім іншого, посилався на застосування до нього недозволених методів слідства.

Виходячи із положень ст. 3 Конвенції, за обставин, коли особа висуває небезпідставну скаргу на жорстоке поведження з нею, а саме застосування недозволених методів під час проведення слідства та дізнання, у поєднанні із загальним обов'язком держави за ст. 1 Конвенції, слід провести ефективне офіційне розслідування. Це означає, що таке розслідування має бути ретельним, а органи влади завжди повинні добросовісно намагатись з'ясувати те, що трапилось, та не покладатися на поспішні й необґрунтовані висновки для закриття кримінальної справи або використовувати такі висновки як підставу для своїх рішень (правова позиція ЄСПЛ, викладена в рішеннях у справах «Яременко проти України» (п. 57 рішення від 12 червня 2008 р.), «Вергельський проти України» (п. 97 рішення від 12 березня 2009 р.), «Олексій Михайлович Захарків проти України» (рішення від 24 червня 2010 р.), «Нечипорук і Йонкало проти України» (рішення від 21 квітня 2011 р.).

Як визначив Європейський суд з прав людини у справі «Вергельський проти України» (п. 97 рішення від 12 березня 2009 р.) та у справі «Яременко проти України» (п. 57 рішення від 12 червня 2008 р.), у тих справах, коли особа висуває небезпідставну скаргу про те, що вона була піддана поганому поведженню зі сторони суб'єктів владних повноважень в порушення ст. 3 Конвенції, це положення, якщо його тлумачити у світлі загального обов'язку держави відповідно до ст. 1 Конвенції, вимагає за своїм змістом, щоб було проведено ефективне офіційне розслідування. Як убачається з матеріалів справи, цих вимог дотримано не було.

Апеляційний суд не забезпечив проведення відповідної перевірки вищезазначеної заяви в установленій законом спосіб, що суперечить ustalеній практиці Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях у контексті ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод неодноразово наголошував на необхідності проведення ефективного офіційного розслідування скарг особи про те, що вона була піддана поганому поведженню зі сторони суб'єктів владних повноважень.

Враховуючи наведене, суд касаційної інстанції дійшов висновку, що подану касаційну скаргу слід задовольнити частково, а рішення апеляційного суду скасувати як таке, що постановлене з істотними порушеннями кримінального процесуального закону, які перешкодили суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення, відповідно до ч. 1 ст. 438 КПК, з призначенням нового розгляду в суді апеляційної інстанції. При новому розгляді суду апеляційної інстанції суду необхідно ретельно перевірити доводи поданих апеляційних

скарг, зокрема скарги особи про застосування до нього незаконних методів досудового розслідування, вжити заходів для проведення відповідної перевірки зазначених доводів, після чого з дотриманням вимог кримінального процесуального закону ухвалити законне, обґрунтоване і належним чином вмотивоване рішення.

Свій правовий висновок зробила й колегія суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду у постанові від 17 липня 2018 р. (№ 161/1372/16-к, провадження № 51-2537км18) зазначивши, що катування визначається тяжкою формою нелюдського поводження із визначеною метою, тобто поводження, що спеціально заподіяно у жорстокій фізичній формі і супроводжується фізичними та психічними стражданнями або грубо принижує людину перед іншими людьми чи змушує її діяти проти своєї волі або совісті.

Так, згідно з вироком ОСОБА_2, ОСОБА_1 та ОСОБА_6 визнано винуватими і засуджено за перевищення наданої їм влади та службових повноважень, які полягали в умисному вчиненні ними дій, які явно виходили за межі наданих їм прав і повноважень та супроводжувалися застосуванням насильства і спеціальних засобів, були болісними і такими, що ображали особисту гідність потерпілого.

Зокрема в тому, що вони по закінченню несення служби з патрулювання прибули 13 липня 2015 р. після 01:00 у фойє Луцького МВ УМВС України у Волинській області, яке розташоване на вул. Грибоєдова, 2, в м. Луцьк, для здачі наряду та зібраних матеріалів, де на першому поверсі вказаного приміщення побачили на той час невідомого їм потерпілого ОСОБА_5, який, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, звинувачував присутніх там працівників міліції у невжитті заходів до розкриття крадіжки його сумки з грошима, погрожував звільненням з роботи.

Під час написання ОСОБА_5 заяви, перебуваючи біля столу постового міліціонера, ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_6 за попередньою змовою між собою, будучи у форменому одязі працівника міліції, використовуючи знання прийомів рукопашного бою, з метою припинити дії ОСОБА_5, який продовжував висловлювати свої претензії до працівників правоохоронних органів, за відсутності на це підстав почали застосовувати упродовж тривалого часу, включно до 01:42:55 13 липня 2015 р. заходи фізичного впливу та спеціальні засоби щодо потерпілого, зокрема наносити йому численні умисні удари руками, ногами, гумовими кийками по різних частинах тіла, в тому числі по місцях, які заборонені для нанесення ударів гумовими кийками, чим заподіяли йому тілесні ушкодження, спричинили фізичний біль. Потерпілому було заподіяно легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я, оскільки для їх лікування необхідний час більше 6 діб.

Крім того, досудовим розслідуванням ОСОБА_2, ОСОБА_1 та ОСОБА_6 обвинувачувалися у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 127 КК, а саме в тому, що вони, за попередньою змовою групою осіб, катували ОСОБА_5, тобто умисно заподіяли йому сильний фізичний біль побоями та іншими насильницькими діями з метою покарати його за дії, скоєні ним, а також примусити вчинити дії, що суперечать волі потерпілого.

Суд першої інстанції вважав, що обвинувачення за ч. 2 ст. 127 КК не знайшло свого підтвердження в суді.

Колегія суддів касаційного суду вказала, що суд першої інстанції, з яким погодився і апеляційний суд, виправдовуючи осіб у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 127 КК, правильно визначив, що події, які відбувались у райвідділі, а саме дії засуджених, з урахуванням встановлених обставин справи, не вказують про застосування до потерпілого таких дій, які б призвели до сильного фізичного болю, нестерпного, що є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони відповідного складу злочину.

Крім того, у своїй постанові Верховний Суд зазначив, що суд апеляційної інстанції проаналізував доводи апеляційних скарг прокурора та потерпілого в частині виправдання засуджених за ч. 2 ст. 127 КК та на підтвердження висновків суду першої інстанції додатково зазначив, що з суб'єктивної сторони такий злочин характеризується умисною формою вини та наявністю спеціальної мети спонукати потерпілого вчинити певну дію, однак таких доказів не надано стороною обвинувачення, а зі встановлених судом обставин справи не убачається таких дій винних осіб, які б вказували на наявність складу злочину, що інкримінується¹¹.

Проблема застосування катувань потребує пильної уваги як державних органів, так і суспільства. Необхідні зміни в законодавстві і практиці, зокрема, введення незалежного органу для розслідування скарг на застосування катувань, законодавча заборона використання судами зізнання, отриманих за допомогою катування, як доказів та інші. Зі співробітниками правоохоронних органів, а також працівниками пенітенціарних установ має працювати психолог для зменшення проявів агресії й жорстокості. Оскільки, як свідчить практика, так званий «план розкриття злочинів» змушує працівників правоохоронних органів застосовувати незаконні методи ведення слідства, а 80 % тортур відбувається на стадії затримання й написання явок з повинною.

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : з поправками, внесен. відповідно до положень Протоколів № № 11 та 14 з Протоколами № № 1, 4, 6, 7, 12 та 13 // Право України. – 2010. – № 10. – С. 215–233.

² Паліюк В. Методика застосування положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод (деякі аспекти цього питання) / В. Паліюк // Досвід застосування Європейської конвенції з прав людини в судочинстві України та Польщі: матеріали наук.-практ. конф. / уряд. О.П. Корнієнко. – К. : Вид-во «А. П. Н.», 2006. – С. 38–39.

³ Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення у контексті сучасного українського праворозуміння / С. Шевчук // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 1999. – № 2. – С. 96–106.

⁴ «Сельмуні проти Франції» (Selmouni v. France) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=75>

⁵ «Ассенов та інші проти Болгарії» (Assenov and Others v. Bulgaria) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.srji.org/resources/search/33/>

⁶ «Ірландія проти Сполученого Королівства» (Ireland v. the United Kingdom) (Ireland v. the United Kingdom) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22dmdocnumber%22:%5B%22695383%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-57506%22%5D%7D>

⁷ «Салман проти Туреччини» (Salman v. Turkey) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/SO2538>

⁸ «Лабіта проти Італії» (Labita v. Italy) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_009

⁹ «Ель-Масрі проти колишньої Югославської Республіки Македонії» (El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/CASE_OF_EL-MASRI_V_THE_FORMER_YUGOSLAV_REPUBLIC_OF_MACEDONIA.pdf

¹⁰ Постанова Верховного Суду від 6 листопада 2018 р. (провадження № 51-259км17) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77700147>

¹¹ Постанова Верховного Суду від 17 липня 2018 р. (провадження № 51-2537км18) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75473836>

Резюме

Радзівіл А.В. Правозастосовна практика Верховного Суду у провадженнях, пов'язаних із катуванням, у світлі стандартів Європейського суду з прав людини.

Стаття присвячена дослідженню окремих правових позицій Верховного Суду, узгодження їх з практикою Європейського суду з прав людини. Автор робить акцент на тому, що рішення Європейського суду мають виконувати роль прецедентів, що зробить неможливим появу діаметрально протилежних рішень з дуже схожих справ. Аналіз проблеми кримінальної відповідальності за катування дає змогу сформулювати такі висновки та пропозиції, які мають значення для розвитку теорії кримінального права й удосконалення правозастосовної практики.

Ключові слова: катування, європейські стандарти, злочини, протидія катуванню, захист прав людини, Верховний Суд.

Резюме

Радзівіл А.В. Правоприменительная практика Верховного Суда в делах, связанных с пытками, в свете стандартов Европейского суда по правам человека.

Статья посвящена исследованию отдельных правовых позиций Верховного Суда, согласование их с практикой Европейского суда по правам человека. Автор делает акцент на том, что решения Европейского суда должны выполнять роль прецедентов, что делает невозможным появление диаметрально противоположных решений по похожим категориям дел. Анализ проблемы уголовной ответственности за пытки позволяет сформулировать выводы и предложения, которые имеют значение для развития теории уголовного права и совершенствования правоприменительной практики.

Ключевые слова: пытки, европейские стандарты, преступления, противодействие пыткам, защита прав человека, Верховный Суд.

Summary

Radzivil A. Law enforcement practice of the Supreme Court in cases involving torture in the light of the standards of the European Court of Human Rights.

The article is devoted to the study of individual legal positions of the Supreme Court, their coordination with the practice of the European Court of Human Rights. The author emphasizes that the decisions of the European Court should serve as precedents, which will make it impossible to produce diametrically opposite decisions on similar categories of cases. Analysis of the problem of criminal responsibility for torture allows us to form conclusions and suggestions that are important for the development of the theory of criminal law and the improvement of law enforcement practice.

Key words: torture, European standards, crimes, anti-torture, protection of human rights, Supreme Court.